

To de Thontheen

Euer ik heb hapijge dat gy werden bekine bis an dat einde . ende alsoe gy hebt bekant vns vyt eimen deele . want wy sin uwe glorie alsoe oeck gy dye vnse an den dage vns heren ihesu cristl dat is an den daghe des leisten gerich tes . lende in der touersicht wolde ik to den erf ten komen to uw dat gy hadde de ander ghe nade . ende doer uw gan in macedonien . ende euer van macedonien komen to uw . ende van uw werden gheuoert in iudeam Darumb do ik dat wolde . heb ik do niet gebruekt der lich ticheyt dat is was ick do yet lycht va sinne .
Off gedencke ik na den vlesche de dinck dye ick ghedenke vp dat by sy Ja ende neen . wat nod dyeis ghetrouwe . want vnse woert dat was by uw is niet in eme ia ende neen . Euer dat is in eme is . want ihesus dye sone gades de dar is gepredyk doer vns in uw . doer my ende Siluanu ende Thimotheum inden is niet geweset ia ende neen . euer in em is gewese dat is dat is ia . want wo vele ghelofften gades sin de sint in deme ist . ende darumme spreken wy amen gade to en doer vnser glorien De eu vns myt uw testedyget in cristo ende got dye heft vns ghesaluuet ende de vns heft gerekent ende gaff vns dat pant des geystestes in vnse herten . want ick aentope got to eimen getuge in mynre sielen dat ick uw sparende niet qua to chorinthheen . niet dat wy heerschoppen ou uwen gelouen euer wy sint hulper uwer vrou den want gy staet in den ghelouen .

Dat ander capittel

Over dat selue heb ick vtghesat by my . dat ick niet weder en queme to uw in trulicheyt want off ick uw bedroewe ende wye is dan de my veruouwet dan allene de vyt my bedrouet is . En dit selue heb ik uw geschreuen vp dat ik also kome dat ik niet heb de trulicheyt vp dye trulicheyt van den dyge daer van ick my solde vrouwen betrouwende in uw alle dat myn vroude sy uwer aller . wat ick schreff uw vyt welen bedroeffnissen ende angst . myns herten . dor vele traenen niet dat ghy bedroeuert werden euer dat ghy wete wat lyeffden ick hebto oueruloetlycken in uw . E uer off summyghe my heft bedrouet dye he uet my niet bedrouet euer vyt eimen deyle dat ick uw niet allen en beswere . Dese straffinghe de daer werd gedaen van mannygen de beno ghet eme dye dat is alsoe dane . also dat ghy wederumme meer gheuen ende ghetroeft wer den dat vyllychte de dar ein sulker is niet wer de wesslunghe myt ouerulodygher trulicheyt Darumb byd ick uw dat ghy vestet de lyefde in em dat is dat gy em bewysset teyken der lyeffden . want darumme schreue ick uw vp

dat ick bekinnen moechte uwe veruacinghe . off ghy in allen ghehoosam sijt . want den ghi yet wat vergeuen hebbe den heb ick dat ok ver gheuen want oeck ick dat ick hebte vergheue dat heb ick vergheuen vmb uw in der personē cristi vp dat wy niet werden bedraghen va sa thana . want wy weten sine gedancken . Euer do ick was komen to twadem vmb dat ewan gelium cristi to predyken . lende my ein doer dat sint dye herten der pnyghen was vp gedan in den heren . ik en hadde gem raste my nen geyste . darumme dat ick niet vant . titum mynen broeder . Euer ick gheseghende se ende ginck in in macedonien Euer danck sy ghade de vns to allen tiden maket ouerwynnen in ihe su cristo . ende apenbaert vns den roeke sinre bekantemisse an einre pghelycker stede . Want wy sint ein gueder roeke cristi toe gade in den de dar werden behalden ende in den de dar ver gaen . Mer den eimen ein roeke des doedes toe den doede . euer den anderen ein roeke des leues to den leuen . Ende wye is also bequemelech to desen dinghen . Want wy sin niet also mennige de dat eebreken dat woert gades Euer wy spre ken in cristo vyt der reynicheyt also vyt gaede . vor gaede .

Dat derde Capittel

Eginnen wy wederumme an vns sel ues toe laeuen off verduen wy yet . al so summyghe uwer loeuelycker Epi stolen to uw off vyt uw . Gy sit vnse Epystole gheschreuen in vnser herten dye man weet en de leset van allen mynschen gheapenbart dat gy sit de epistell cristi ghegeuen va vns . ende gheschreuen niet myt atrament euer myt dem geyste gades des leuendyghen niet in den stei nen taeffelen euer in den vleschelycken taeffel des herten . want wy hebben eimen sulken toe uersicht . dor cristum to gaede niet dat wy sin genochsam to ghedenckdu yet wat van vus al so vyt vns . Euer vns benoeginghe is vyt ga de de vns heft ghemaket bequeme diener des mien testamentes . niet in den lytteren euer in deme gheyste . Want dye lyttere doeder . euer de gheyst maket leuendygh . Off nu de diemighe des doedes myt lytteren mystalt in de stei nen dat is in den steimighen taeffelen . Moysi is gegheuen . is geweest in glorien also dat de soene ysrahell niet mochten sien in dat anghe sichte moyfi van der glorien weghe fins aen ghesichtes de dar werd ghedylyget wo voell meer fall de dyeninghe des gheistes sin io der glorien . want is nu de diemighe der vedoes memisse in glorien vele meer is oueruloedeliker de dienstbarheit der gherechticheit in glorie . Wat dat dat is verschenē is desen dele dat is niet glorificiert van d ouertwender glori en

De ander Epistell pauli

Off dat ny dat gedillig; wert is dor de glorie vele meer dat dar bliuet is in der glorie. datū me so wyllen wy sulken troest so ghebrucken. wy vele touersichtes ende niet alsoe moyses se de dat bedecksell vp sin an gesichte vp dat niet de soene ysrahell segen in sin an gesicht dat dar wert ritgedyllyger. Want ere sinne sint werdō kert bys an desen tegenwoordigen dach. dat selue deeksell in der lepen der alde ee bliuet niet gheapenbart. want dat wert vut gedyllyget in cristo. euer bys aen desen teghenwoordigen dach. so moyses wert ghelesen dat deeksell is ghelacht vp ere herte. Euer so se ny alsoe werden bekijet to dem heren dat deeksell wert affgheno m en. Want dye here is de geyst. waer euer de geyst des heren is dat is vrieheyt wāt wy schouwen alle myt apen anghesichte dye glorie des heren ende werden gheformiert in dat self bylde vā der klacheyt in de klarheyt also van den gheyst des heren.

Dat werde Capitell.

Darumme in desen wy hebben dese dyenst na den wy hebben werk regh en de barmherticheyt en ghebreken wy niet. euer wy scheyden van vns dye verborgē dinghe der vneren. dat is dye vuilnisse der sūden. niet wanderende in der lychticheyt noch eebreken de dat woert gades. euer der apenbaringe der waerheyt. vns selfs to lauende nae eines yghelycken mynschen consciencien vor gade. ende off oek vns ewangelium is bedeckt so is dat bedeckt in den de dat verderuen in de god deser werlt heeft verbjinder de herten der vngelouiger. Dat dar niet verschine de vluchtinge der glorie des ewangeliums cristi. de welke dar is ein bylde gades. Want wy prediken vns selfs niet euer ihesum cristum vn sen heren. Want wy sin uw knechte dor ihesum cristum want god dye dar sprak dat licht toe schijnende vut der duisternisse de heeft verschenen in vnser herten toe der wrluchtinghe der wetenheyt der klaerheyt gades in den angesichte ihū cristi. want wi hebben desen schat in den ertlichen vaeren vp dat dye hoecheyt sy & kracht gades ende niet vut vns. want wy lide bedwoeffnisse in allen dinghen euer wy werde niet gheantsty ghet. wy werden arm. euer wy bliuen niet vnglytost. Wy lyden dor achttinge euer wy werden niet verlaten. wy werden verwoopen euer wy verderuen niet. Wy vmbdra ghen alle sit ihesū in vnser lycham vp dat oek dat leuen ihesu werde gheapent in vnser lycham. Wāt wy to allen tiden de wy leuen werden ghegheuen in den doet vmb ihesum. dat

oek dat leuen ihesu werde gheapent in vnser doetlycken vleysche. Darumme de doet werke in vns euer dat leuen in uw. want wy hebben den seluen gheist des ghelouen also gheschreuen is. Ick heb gelaest darumme hebbe ick geredet. Ende wy ghelouen darumme spreken wi oek. Wy weten dat dye daer heeft verwecket ihesum wert vns myt ihesum verwecken. ende wert vns setten myt uw want alle dink sin vmb uw. dat de ouerulodpyghe ghenade dor vele in der danckberheyt oueruloede in de glorie gades. Darumme vns gebreket niet wo wael dat dese vnse mynsche dye dar is vutwendygh werd verstoert doch dye dar is inwendygh de werd verniet van dage toe daeghe. Want dye vnse bedwoeffnisse de teghenwoordigh is. is alsoe ein oghenblyck ende lycht. ende werket to uen maere in vns de ewyghen boerde der glorie in hoecheyt. So wy niet aenschouwende sin de dinghe dye dar werde ghesien. euer de dynghen de daer niet werden ghesien. want de dinghe de werden ghesien dye sin tijtlyck. euer die daer niet werden ghesien dye sin ewygh.

Dat vyfste Capitell.

Ant wy wesen dat. off vnse ertliche huis deser wonynghe wert vp gheloeset dat wy hebben eine touwinge rit ghaede ein huis ewygh in den hemele niet gemaket myt handen. Oek in desen so besuchten wy dat is vmb verdriets wyllen der vtreckighe begheeren wy. vnse wonynghe dye van de hemele is. begheerende werde euer myt anghedan. myt den cleden der glorie ver doch so wi werden beuonden beclede ende niet nakt. Wāt wy sin in desen tabnakell suchende beswēret. Darumme dat wy niet wyllen vut ghetaghen werden. euer ouer an klepdet vp dat verslon den werde dat doetlyck is van den leuen. Dye vns euer maket in dat selue de is god de vns ghaff dat pant des gheystes. Hyrumme alle tijt koene ende werende. dye wyle wy sin in desen lycham sin wy ellendygh van den heren. want wy wanderen doer den ghelouen. ende niet doer dye bylde. want wy doeren ende hebbe einē guede willē met ellendygh sin wy vā de me lycham ende sin tegenwoordigh by gade. ende darumme vlyten vns em to behagen wy sin aff wesende. off teghenwoordigh. Want alle moeten wy werden gheapenbaert voer deme gherichtstoelē xpristi. dat eyn yghelycket segge dye eygen werke des lijffs. also heuet ghedaen. dat sy ghuet off quaet.

[Marginal notes in a smaller script, likely a commentary or gloss on the main text. Some words are underlined.]

To de Corinthen

Dat vmb wy wetende den vruchten des heren raden den luden: euer wy sint apenbaer gade. **W**at ik voel my ock dat wy apenbaer sint in uwer consciencien wy lauen vns niet wedder vmb uw euer wy geuen oersake dat gy glorie ten vmb vns dat gy ock hebben to den de dat glorie in deme angesichte ende niet in deme herten: want off wy in deme gemoete auertreden gade: off sijn uw metich de lyeue cristi doch dwinget vns: ende wy meynen off eynen doet is voer alle mynschen: daer vmb sint sy alle gestouē ende cristus is doet ende cristus is doet vmb alle vp dat de daer yetzont leuen nyet leuen en seluen: euer deme de daer is doet vmb sy ende vpgestanden. Ende hie vmb vit deme bekenne wy nyemant na deme vleysche. Ende off wy cristum hadden bekant na de vleysche nu yetzont bekenne wy sinte niet. **D**at vmb off eyn nye creature is in cristo so sijn dpe alde vrganghen ende sye alle dinck sint nye worden. **E**uer alle dinck sint vpt gade de vns eme hefte verfoent doz cristum ende gaff vns de dpenstbarheyt der versoninge: want voerwaer got de was in cristo verfoenende eme de werlt niet en tekende ere mys daet: ende he sette in vns dat wort der versoninge. **D**aer vmb wy gebruiken der sendinge voer cristo als off got yd vermanede doz vns. **W**y bydden vmb cristo versonet uw myt gade. **G**ot de vader hefft en de nye sū den bekande ***dat is cristus sinen son** **v**oe vns in de sunde gegheuen ***dat is he hefft en vmb vnse sunde epne offerhande ghemaket** **v**op dat wy worden de gerechticheit gades doz en.

Dat seeste Capittel.

Iuw helpende vermanen uw dat gy niet nemen vergeues die gnade gades want he spreket in der angenamer tit hebbe ick dy verhoert: ende in deme dage des heyls hebbe ick dy verhoert: ende in dem dage des heyls hebbe ick dy gheholpen. **S**ye nu is de angenamen tit: sye nu sint de dage des heils nyemant geuet yemige verhoeninge dat vnse dpenst niet werde gelastert. **E**uer in allen drit ghen solen wy vns bewysen als de dpenet gades in veler ghedult: in bedroeffnisse: in noede in angst: in sleghe: in kerckener: in twey: in ducht: in arbeide in waken: in vasten: in kuyl heyt: in werenheyt: in lanckmodicheit: in soesticheyt: in deme hylligen geyste: in vngesinder lyeffde: in deme worde der waerheyt in der crafft gades doz de wapen der gherechticheyt to der gerechtien ende to der lichterhant: doer de glorie ende vneddelheit: doz eyn quaet ende eyn guet geruchte: als voelers ***sijn wy veracht ende vullen lende warhafflich** ***van de**

anderen als vnbekanten ***sint wy verwoopen van den quaden lende als bekanden** ***sint wy geachtet van den gueden**. **A**ls steruende synt wy geachtet: ende syet wy leuen: als gekasty get ende niet gedo det als trulich euer to allen tide vreuēde: as behouich euer vele rik makē de: als niet hebbende ende alle dinck besittende. **O**gy van chorintheen vnse munt is apen toe uw: vnse herte is verbreydet niet sijn geangstiget in vns: euer sint geangstiget in uwen inwēdigen gelederen hebbende de selue wedergel dinge: ick spreken to uw als to den sonen werdet ock gy verbreydet. **N**yet wyllt voer dat iock myt den vngelouigen: wat myddelinghe is der gerechticheit myt der boelheit. **O**ff wat geselschop is deme lychte to der duysternisse. **O**ff wat ghemeynschop is cristi to helyal. **O**ff wat deyls is deme gelouigen myt deme vngelouigen. **O**ff welke consent is deme tēpel gades myt den affgoden. **W**ant gy sint de tēpel gades des leuendigen: als de here spreket. **W**ant ick wyl woenen in en ende wandere in en: ende ick werde er got ende si werde my ein volck. **D**at vmb gaet vit van eem myddel en werdet ghescheyden spreket de here: ende nyet wyllt voer dat vnreyn ende ick vntfange uw ende ick werde uw to eyne vader ende gy werdet my to soenen ende to dochteren spreket de here god almechtich.

Dat seuende Capittel

Ar vmb alce lyefften wy hebbende de se ghloeffte solen vns reynigen vā al lem vleckē des vleysches ende des geistes vulbringende de heyllicheit in der vruchte gades. **N**emet vns toe eynem exempel: wy hebben nyemant gequetset: wy hebbē nyemant verstoert: wy hebben nyemant bedroeghen: ick sage yd niet toe uwer verdoemnisse want wy hebben uw wergesacht dat gy sijn in vnsen herten myt vns to steruen: ende myt vns to leuen. **W**ant vele troestes is my by uw: vele glorieinge is my vmb uw: ick bin veruult mit troestinge ick bin auerulodich myt vreuden in aller vnser bedroeffnisse: want doe wy weren komen thoe macedonien vnse vleysch hadde gepn raste: euer alle bedroeffnisse hebben wy geleden vptwendich dpe stride: inwendich dpe vruchten: want got dpe daer troest dpe oethmodighen dpe hefft vns ghettoest in der thokōpscheyt tijt: euer doch niet alleyn in sinte tokōpst sonder oock in der troestinge myt des he ock is ghettoest in uw wedderbringhende vns uw begerde: uw schien: uwe lyeffde voer my alsoe dat ick my meet vrouwe. **W**ant

off ick uw hebbe bedroeuert in der epystolē dat rouwet my niet en off yd my rouwet spēde dat de epystel uw schoen eyn stonde tides heeft bedrouet so vrouwen ick my: doch nu niet daer vmb dat gy bedrouet sijt euer dat gy bedroeuert sint to der penitencien. wāt gy sint bedroeuert na gade dat gy niet en lydet in em pemich gebreck vit vns want de truricheit de daer is na gnade de wercket de penitēcie in dat bestēlike heyl: euer de truricheit der werlt de wercket den doot. Wāt syet dyt selue maket uw to bedrouen na gade wye wel sorgē si wercket in uw. mer de bescheeringe mer de vruerde mer de vzuhte mer de begerde mer de lyeffde mer in wrake. In allen dingen hebben gy uw gheuyset dat gy sijt vntuuleckē geweset in desen wercke. En dat vnt off ick uw schreyff ik scriue niet vmb den de dat dede dat vntrecht noch vmb den die dat heeft gheleden euer to openen vnse sozchuoldicheyt de wy hebben vmb uw voer gade. En dat vmb wy sint getroest worden. Euer in vnser troestinge sij wy mer auerulodiger veruouwet auer de vreude tyti. wāt sin geist is wedder gemaket vā uw allen. En off ik my pchtswat hebbe gloriert by eme vā uw. ick scheme my niet. Euer als wy hebbē gesproken vā uw alle dimck in der waerheit also is vnse gloriētinge de dat was to tyti. wordē de waerheit en sin inwēdige geleder sint auerulodiger in uw. gedēckē uwer alre gehorsamheyt in welker wijs gy en vntfengen mit vzuhten ende myt beuen. Ick vrouwe my dat ick my betruwe in uw in allendingē. **Ca. ix.**

O Ver broedere wy doen uw kont de gnade gades de dat is gegeuen in dē kercken to maedomen. dat de auerulodinge eret vroude is geweset in māniger versokin ge des bedroeffmisses en ere hogeste armheyt heeft aueruloedet in deme rickdomme eret eyn uolt. Wāt ick gheue eyn getuychnisse na der crafft dat si werē wyllich auer de crafft mit wle vermaninge vns byddende de gnade en gemeynsamheyt des dyenstes de daer geschypet in den hylligē en niet als wy hapedē. want sy geuen sich seluen to dē nesten dē herē daer na vns doz den wyllē gades als dat wy bedē tytum nat he vulbringe in uw dese gnade als he de begunnē heeft. euer als gy auerulodich sijt in allen dingē in dē gelouuē en in dem woerde en in der wetenheit. en in aller sozge ende hiebauen myt uwer lyeffde in vns dat gy oeck in deser gnade auerulodich sijt. Ick sage niet als gebeydende euer doz de sozge der anderen pisen ick uw de guede vernufft uwer lyeffde wāt gy wetet de gnade vnser heren Ihesu christi. dat wy wael he rike was is he behuich worden vmb uw dat gy in sinre armoed rike wer-

dent en ick geue den raet in desken. wāt dat is uw nutte. de gy niet alleyn hebben angeuangen to doen sonder ock to wyllē vā desen vergangen iare. Mer ock nu veruolget dat myt den werckē dat also de gemoete des wyllen is bereyt. alsoe sij yd ock to vulbringe vā dē dat gy hebbet. Want off die wyllē is bereyt he is ock vntfēcklick na de dat he heeft en niet na dē dat he niet en heeft. Wāt ik wyl niet dat dē anderen sij vergēunge en uw de bedroeffnisse euer vit der gelicheit in der tegewordiger tijt veruulle uwe auerulodicheit en ghebreck dat ok ere auerulodicheit sij eyne vruellige uwer gebreken vp dat gelicheit werde als geschreuen is. De dat vele heeft de is niet rike gewesē en de dat weynich heeft de wrymner des niet. Euer ik danckē gade de dat gaff de selue sozchuoldicheit vmb uw in dē herē tyti. Wāt voer waer he vntfēck de vermaninghe euer doe he sozchuoldiger was do ginck he myt sinē wyllen to uw. Wy sandē ock myt em vnse broeder dē loff sij in dē ewāgelio doz alle kerken. euer niet alleyn wāt he is ock gheordinert van den kerken eyn geselle vnser ellendes in dē gnade de daer wert gegeuē en gewercket vā vns to der glorie des herē en to vnser voergeroedimēden wyllē vermydende dat vns nyemāt laster in der vulheit de daer wert gedaen vā vns to der glorie des herē wāt wy voerspen guede dinghe niet alleyn voer gode sonder ock voer den minschen. Wy sanden ock myt en Apollo vnser broeder den wy dycke versoecht hebbē dat he sozchsam is in mānigen dingen. euer nu is he vele sozchsam. Vele troestes is my in uw dat sij vmb tyto de dat is myn gheselle en eyn helper in uw off vnse broedere de apostelē der kerken der glorie cūsti. Dar vmb de bewysen en de eruoeninge de dat is in der lyeffde en vnser glorie voer uw in dem angesicht der kerke. **Dat. ix. Capitel.**

Ick achtē niet van noede uw to schreuen van dē dyenst de dat wert gedaen in dē hylligen wāt ick weet dat uwe ghemoete bereyt is vmb welckes ick gloriere vā uw by dē maedomer. want agaia is bereit van verganghen iare ende uwe lyeffde heft beweghet niet manighen. Euer wy sanden die broedere vp dat woerde vptghedylliget in dessem deyle dat inne wy gloriere vā uw vp dat als ick gesproken hebbe gy bereyt sijn vp dat niet so de maedomer komen myt my ende uw vinden vntbereyt wy vns schemen. vpp dat wy niet en sagen uw in dessem deyle to verschemē dat vmb ick ghedachte yd noet thoe sijn dye broedere to bydden dat si voerquemē to uw en voer bereidē de voer geloffte bñdictie dat de bereit sij als eyn benedictie niet als em gpychtit

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a commentary or gloss on the main text.

Capitel

Ick Prulus sicut... *Handwritten marginal notes on the right page, including a section header 'Capitel'.*

To de Chorotheen

Euer dyt sage ick die daer seyt spatliken die
 smidet oock spaerlike ende die daer seyt in be-
 nedictien milidichliken gheuende. Dye smidet
 oock in der benedictie want ein yegeliket so he
 hefft gheordinet in sine herten niet vit trucik
 heit off van noede want got hefft lyeff eynen
 vroeliken geuer want got de is geweldich to
 maken aueruloyende alle gnade in uw: vp dat
 gy hebber alle benooginge to allen tiden in alle
 dingen en aueruloyeden als in eyne yegelikē
 gueden wercke als geschreuen is he hefft vee
 spreyt ende gezeuen den armen ende sin gerech-
 ticheit bliuet ewichliken. de euer reket dat saet
 deme seyende sal oock en geuen dat broet to ete
 ende sal mannehuoldige uwen samen en wert
 voormeren den waes dom der vrucht uwer ghe-
 rechticheit vp dat tike in allen dinghen auer-
 uloyeden in aller eynuoldicheit de welke daer
 wercket doz vns de danckbarheyt gade want
 de dyonstbarheyt deses amptes veruullet nyet
 alleyn de dinck dar ghebreken den hylge son-
 der sij is auerulodich doz vele werckinge der
 gnaden in deme heren doz de bewaringe deses
 amptes lauende got in der hoersamheit uwer
 bycht in deme ewangelio cristi ende in der eim-
 uoldicheit uwer gemeynsaminge in eyne ende
 in allen ende in ere bedinge omb uw der tege-
 render uw vmb de auerulodige gnade gades
 i uw ik dacke gade auer sin vnsprekelike gaue

Dat tyende Capittel

Ick Paulus selues bydde uw doz dye
 sachtuodicheit cristi ende meicheyt.
 Ja der ick oetmodich bin in deme ant-
 late vnder uw euer in mynem affwesen voer-
 sye ick my in uw euer ik bydde uw dat ick te-
 genwoordich niet en dar doz de touoersicht myt
 der ick werde geachtet dat ick koene sij wed-
 der etlike de vns achten oock off wy wanderen
 na dem vleysche. Wy wandere in de vleysche
 wy riterschaften euer niet na deme vleysche
 want de wapen vnser riterschap de sint nyet
 vleyschlick euer de gewalt is van gade to der
 verwoestinge der restringe dat is de sick set-
ten tegen custum verwoestende de rade ende
 eyn yegelicke hoecheit sick auerheuede weder-
 de wijsheit gades: ende to voren alle verstant
 in de geuenckenisse to deme dyenst cristi: ende
 hebben bereyt to werken alle yngeosamheyt
 als veruullet wert ghehoersamheit. Schouwer
 de dinck de daer sint na deme angesichte. Off
 eynet betruwet dat he sij cristi dat is cristus
disapel soe sal he des wedder vmb dencke by-
 eme seluen dat wo he cristi is als oock wy wat
 off ick ychteswat meer worde glorieren va vn-
 ser macht de vns die here hefft gegeuen in der

vnderwysinge ende niet in vnser tostoerlinge
 ick werde my des niet schemē. Op dat ik euer
 niet geachtet en werde uw to verschreckē doer
 de Epystel dat sy spreke de epystolen sint swa-
 re ende stark: euer de tegenwoordicheit des ly-
 ues is krank ende dat wort versinaelick. Dar
 vmb de sulker is gedencke des dat als wy sint
 affwesende in dem worde doz de epystolen sul-
 kes sijn wy oock tegenwoordich in den werckē
 want wi do:ren vns niet en rekenē noch achtē
 de sick selues lauen mer wy meren vns selues
 in vns ende gheliken vns selues vns euer wy
 werden niet glorieren bauen mare euer na der
 mare der regel myt der vns got gemete hefft:
 de mate to reken bys to uw. Want wy auer-
 strecken vns niet: recht off wy niet teyken toe
 uw. Want wy komen bys to uw in dem ewā
 gelio cristi: niet glorierende bauen mare in de
 vrenden artheyde euer wy hebben de hapinge
 uwes wassende geloues werden groet ghema-
 ket in uw na vnser regel in auerulodicheit. Ja
 ok in de ste de uw werbat sint to prediken
 niet toe glorieren in eynet vrenden regelen in
 den dinghen de dat sint voerbereyt. Wye euer
 gloriert de sal glorieren in deme heren. wat de
 sick selues lauet de en is niet gepriset va ga-
 de met den got lauet

Dat yllfde Capittel

Solde gy doch verdingen eyn wēnich
 mynre vnwetenheyden sonder oock we-
 derget my: want ick hebbe uw lyeff in
 der lyeffden gades: want ick hebbe uw betru-
 wet eyme manne auer to heyden uw cristo ey-
 ne kupsche iuncfrouwe. Euer ik vruchte dat
 niet as de slange bedroech Euam myt ete arge-
 listicheit werden est oert uwe sinne ende alsoe
 vallen van der eynuoldicheit de dar is in cristo
Want off de dar kompt predeket eynen ande-
 deren custum den wy niet hebben gepredeket
 off gy vnfangen eynen anderen geyst den gy
 noch niet vntfangē hebben: off eyn ander ewā
 gelium dat gy niet vntfenget gy werden recht
 lyden. ick achte niet mynres gedaen hebbe dā
 de meysten apostelen. want off ick bin vnghe-
 leet in deme woerde euer doch niet in der kōst
 want ick bin uw apenbaer in allen dingē. off
 hebbe ick dan sūde gedaen dat ick my seluen
 oetmodige vp dat gy werden verhoget. want
 ik hebbe uw gepredeket dat ewāgelium gades
 vergeues: ende hebbe berouet de andere kerken
 vntfangende den soldt to uwē dyenste: ende do
 ik was by uw en my ghebrack. ick was uwer
 gepeñ swaer wāt dat my gebrack dat veruul-
 de de brodere de dar quemē van macedoniē en
 ik bewarde my uw ane boerde in alle dingē. en

wyl noch my behoeden. De warheit cristi is in my * dat is de waerheit cristi is my eyn ghetuych. Dat dese glorieringe werd niet vnderbraken in my * dat is si wert niet ghemynret doz my. In den tiken achte. Waer vmb wāt ik uw niet lief en hebbe. got de weyt dat wat ik doe dat doe ik vp dat ik hebbe ere oersake der de dat wyllent de oersake: vp dat si werden geuonden in deme daer in si glorieren als oek wy wāt sulke valsche apostelen sint droe genafflich wercklupde verwadelende sik in de apostel cristi. Ende dat en is niet wonder hye selues sathanas verwandelt sich in eynē engel des lychtes. Daer vmb is yd niet groet off sin dyener werden verwandelt als dye dyener der gerechticheit. Der welker ende wert nae eren wercken. Anderwerff sage ik dat my geyner achte to sijn eyn vnuysse anders als eynē vnuysen nemet my vp. dat oek eyn weynich glorieren. Dat ik spreke * in dem ik my seluelauen in deme vleysche. Ien spreke ik niet nae gade. euer in der wijsheyt in desser substance der glorie. Want vele glorieren na deme vleysche ende ik wyl ouck glorieren. Want gerne verdragēt gy de vnuysen. so gy seluen sijt wyse. Want gy lydet dat off uw yemant kijede in den dyenst off uw yemant verwoestet off uw yemant neme * uwe guedere. Ioff yemant wert verheuet off uw yemant sleyt in dat antlat. ik sage na der vnedelheit recht off wy krāck werten in d'elstem deyl. In welken yemant van en doet * sich selues verromen. In der vnuwetelicheit spreken ik. ende ik doe oek. si sint hebreysch * da is si glorieren van der hebreyscher tunge. I ende ik. Sy sint ysrahels. en ik. Sy sint des saems abrahams. ende ik. Sy sint dyener cristi. ende ik. Als eyn van den mynsten der wyse. reede ik. Mer ik * in den dat ik dat do wyse ik my to sijn mer eyn dyener cristi den sij. I in velen arbeiden in kerken. auerulodigher. in slegen auer de mate. dyck in den doden. toe vyff maele hebbe ik vntfangen van den ioede eyns mynner dan. xl. siege. To dreem malen bin ik gheslagen myt roeden. to epme male bin ik gesteyniget worden. drie maele hebbe ik gelede de schypbrakinge dages ende nachtes was ik in der dyepden des meers. dyck was ik in den wegen in perikel der vloyde. in perikel der mordener. in perikel van deme gesechte in perikel van den heyden. in perikel in der stat. in perikel in der woestene. in perikel in deme were in perikel in den valschen brodere in arbeiden ende in gebreken. ende in vele waken. in hunger ende in dorst in vele vasten. en in kalde ende in naketheit. ane de dick de dat sint vitwedich de my dagelick aenstaende sint de sorge aller kercken. wyse is seke ende ik bin

niet kranck. We werd gheschendet ende ick werde niet gebrant. * doer mede lyden. I offte men fall glorieren soe wyll ick glorieren in de dingen dye daer sint mines seychdoems. god ende vader vns heren Ihesu cristi. dye daer is gebenedijt in ewicheyt dye weert dat ick nyet en lyege. dye prauest damasci des volkes des konynges Arathie. bewaerde dye stad der damascener. vp dat he my wenge. ende doer eyn wyseter werd ick ghelaten in enen korff auer die nuyre. ende also vntvloec ick sinen hāden.

Dat. xij. Capittel.

Offte dat noet is toe glorieren. seker dat betemet sich niet * dat is dat en is niet gued dat he sich selues pryse. Ie leuet ick kome toe den ghesichten ende toe den apenbaringhen des heren. ik wet enen man in cristo voer vierenderwintich jaren dat sy in den vleysche edder buten den lyue. Iek weet dat niet god weet dat. he ward ghetoghen in dat paradys. ende he hoerde hemelsche woerd. die niet betemen toe reden den mynschen. ende vmb dese dinghen werden ik glorieren. euer voer my niet dan allene in mynen siecdomen. want offte ick ceck wyll glorieren. ick en werde niet vnuysse. want ik seg ghe dye waerheyt. Euer ick spare dat my geyner selachte auer dat dat he see aen my. edder hore an my ychtes wat. Ende vp dat my niet dye groetheyt der apenbaringhe auerheue. soe is my ghegheuen worden dye anrechtinge mines vleysches dye enghell sathane vp dat by my halsslaghe. Daerumb bat ick den heren toe dreem malen dat he ghinck van my. ende he sprack toe my. Dy ghenoeget myt myner ghenaden. want dye doghet werd rullenbracht in der kranckheyt. Daerumb wyll ick gene glorieren in mijnre kranckheiden. vp dat dye krafft cristi wone in my. Daerumb gheualle ick my in mynen kranckheiden in dem lasteren in den noden in doerachinghe in angstē vmb cristu. Alsoe ick bin kranck dat byn ick gheweldyck. Iek byn gheworden vnuys. ghy dwunghen my daer toe. want yck solde ghelauet werden van uw. want ick hebbe niet mijnre ghedaen van den dye daer sijn bauen mate. Apostell. also Petrus. Iacobus ende Johannes. I want demē yck nyet byn. Iodoch dye teyken mijnre sendynghe * dat ys dye bestedynghe myner lere doer teyken macht ende myrakell. I sijnt worden auer uw in aller ghedult in teyken ende in wonderen. ende in krafftē. Want wat is dat dat ghy mynner hebt ghelaten voer den anderen kerken. dan allene dat yck seluen uw nyet en hebbe besweeret. voer gheuet my dat vntrecht

To den Galatheer.

Spet to dem derde male bin ick bereyt toe kome to uw en ick werde uw niet swaer: want ick soeke niet de dinghe de uw sint euer uw. wāt de soene selen niet vergaderen den alde. euer de vader en de moder den sonē: want ick geue my vele gern en ick selues werde gegeue vmb uw siele. wye wael ik uw meer lyeff hebbe ik werde mynner lyeff gehat vā uw. Id sij ick hebbe uw niet besweert: euer doe ick was lystich doe venck ick uw. myt valsheit hebbe ick dan ye bedroegē uw doz eynigē den ick sande toe uw: Ick bat tytun en sande myt eme eynē broder. hefft uw dan tytun bedrogē: hebben wy dan niet in eynem gepste gewādelt? Nauolgede wy niet den seluen voetstapen? Meyndet gy ycht voormaels dat wy vns vntschuldigede by uw? Wy spreken voer got in cristo: wāt allet lyeff sten alle dinghe hebbe ick gedaen. vmb uw vnderwysinge: wāt ick vruchte so ik kome dat ick uw vylliche niet vinden sulkes als ick uw wyl ende ick werde vunden van uw eyn sulker als gy my niet en wolden dat villiche niet vde nyde starck gemoede tweynge achter sprekinge heymelike versprekinghe vpblassinghe tweydacht der kercken sijn vnder uw: soe ick kome dat my got vylliche niet euer oetmodige by uw en ick beweyne mānigen vit den dye daer versundigede en geyne penitēcie ghedaen en hebben auer ere vnreynicheit auer de gemeyne ynkuyscheit auer de vnsuuerheit de si deden.

Dat dertende Capittel

O dem derden mael kome ick toe uw in dem mode tweyer off drier getuyge staent alle woort. ick versachte dat en versage dat noch als regenwoordich uw en nu affwesende den de daer versundigende en alle den anderen: want off ick euet kome ik en sal niet sparen dem sūdigen den. Iustus de in my spreket soeket gy fines eyne veruāginge: dye niet is kranck in uw: mer he is gheweldich in uw. wāt off he ok is gecruiget vit der krāckheit de he van uw hefft vntfangen. leuet he leuet vit der der crafft gades. want wy sint ok kranck in eme: euer wy leuen myt eme vyt der crafft gades versoeket gy uw selues off gy sijt in de gelouuen gy selfs probert uw. Off bekēnet gy niet uw selues dat ihesus cristus in uw is? doe den waren ghelouuen. Idat en sij dan dat gy vylliche verwoepen sijt wāt ick versyen dat gy bekennet dat wy niet sijn verwoepen. want wy bydden got dat gy geyn quāet en doet niet dat wy schinen probert. euer dat gy doet dat gued is euer wy sint alsoe verwoepen wy mogen niet ychtswat wedder de waerheit euer vmb de waerheit. Wy vrouwe vns so wy sint seke euer gy sint geweldich. en dat bydden wy uwer vullendinge. dat vmb affwe

sen de schriue ick dese dinghe *ep dat gy uw selues straeffet eer ik by uw kome. Iyp dat als ik entegenwoordich bin niet swerliken en werckena de geweld de my de here got gaff to der buwinge ende niet to verwoestinghe. Voetmeer brodere vrouwet uw sijt vullenkamē ermanet uw mallickanderen dat sel ue verstaet. hebben vrede ende got des vredes ende der lyeffden die sij myt uw. Grotet uw vnder eyn anderen in de hylligen kus. Uw groetent alle hylligen. Die guade vnses heren Ihesu christi ende die lyeffde gades ende de gemeynen saminge des hylligen gepstes de sij myt uw allen Amen.

Hij hefft eyn eynde dye ander Epystell to den Chorintheen

Hijte begynt de vorrede auer de Epistell to den Galatheeren.

Die Galatheer sint greken desse vntfengen to deme iersten dat woort der waerheyt. Euer na sinem afscheyden sint sy versocht van deme valschen apostelen dat sy gekijet werden in dat ghesetende ende in de besindinge. Desse wedder ropet de apostel to deme ghelouuen der waerheyt schriuende en vit Epheso. Dye vorrede auer dese Epistel hefft ein einde. Hijte heuet an de Epistel to den Galatheerē.

Dat ierste Capittel

Paulus eyn apostell nyet van deme mynschen noch doz den mynschen. euer doet Ihesum Christum ende doet got den vader dye en verwekede van deme dode ende alle dye brodere de myt my sint den kercken toe Galatheen. dye gnade sij myt uw ende vrede van gode vn